

V Bruselu dne 19.1.2018
COM(2018) 6 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**o provádění směrnice Rady 2006/117/EURATOM o dozoru nad přepravou
radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a o její kontrole v členských státech
Druhá zpráva**

{SWD(2018) 4 final}

Obsah

1.	Úvod	2
1.1.	Právní rámec	4
1.2.	Obecné zásady pro dozor nad zásilkami a jejich kontrolu	5
2.	Provádění obecných ustanovení	7
2.1.	Provedení směrnice.....	7
2.2.	Standardní dokument pro dozor nad přepravou a její kontrolu	7
2.3.	Příslušné orgány.....	8
3.	Připomínky a trendy týkající se přepravy vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu.....	8
3.1.	Přeprava celkově.....	9
3.2.	Dovoz, vývoz a tranzit přes Společenství.....	10
3.3.	Vývoj od první zprávy Komise.....	10
4.	Závěry	11

1. ÚVOD

Směrnice Rady 2006/117/EURATOM¹ stanoví systém Společenství pro dozor nad přeshraniční přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a pro její kontrolu s cílem zajistit odpovídající ochranu obyvatelstva. Zajišťuje, aby členské státy, kterých se to týká, byly informovány o přepravě radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva na jejich území nebo přes ně a aby jim byla dána možnost buď udělit souhlas, nebo přepravu odmítnout s odůvodněním. Směrnice doplňuje směrnici Rady 2011/70/EURATOM², která se zabývá politikou a povinnostmi při dlouhodobém nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým palivem.

Je to druhá zpráva Komise o provádění směrnice Rady 2006/117/EURATOM, uvádějící přehled jednotlivých přeprav a s tím souvisejících aspektů. Poskytuje doplňující informace ke zprávě Komise o provádění směrnice Rady 2011/70/EURATOM³.

Všechny členské státy EU produkují radioaktivní odpad, který vzniká v různých zařízeních (např. v jaderných elektrárnách, výzkumných reaktorech) a při různých činnostech, jako je používání radioizotopů ve zdravotnictví, v průmyslu, zemědělství, výzkumu a vzdělávání. Radioaktivní odpad je definován jako radioaktivní materiál v plynné, kapalné nebo pevné formě, u kterého země původu a určení nebo fyzické či právnické osoby, jejichž rozhodnutí tyto země akceptují, nepředpokládají žádné další využití a který na základě právního a regulačního rámce zemí původu a určení podléhá kontrole ze strany regulačního subjektu jako radioaktivní odpad.

Dále při provozu jaderných reaktorů v elektrárnách a výzkumných reaktorech vzniká vyhořelé palivo. Vyhořelé palivo je definováno jako jaderné palivo, které bylo ozářeno v aktivní zóně reaktoru a trvale z ní odstraněno. Může být pokládáno za využitelný zdroj, který je možno přepracovat, nebo může být určeno ke konečnému uložení, pokud se u něj nepředpokládá další využití, a je s ním nakládáno jako s radioaktivním odpadem.

Po vzniku se vyhořelé palivo a radioaktivní odpad skladuje před případným přepracováním/zpracováním a uložením. Z míst, kde tyto materiály vznikají nebo je s nimi nakládáno, se vyhořelé palivo a radioaktivní odpad přepravují především silniční, železniční nebo námořní dopravou a v omezených případech také leteckou dopravou.

¹ Směrnice Rady 2006/117/EURATOM ze dne 20. listopadu 2006 o dozoru nad přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a o její kontrole, Úř. věst. L 337, 5.12.2006, s. 21.

² Směrnice Rady 2011/70/EURATOM ze dne 19. července 2011, kterou se stanoví rámec Společenství pro odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem, Úř. věst. L 199, 2.8.2011, s. 48.

³ Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o pokroku v provádění směrnice Rady 2011/70/Euratom a inventáři radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva, které se nacházejí na území Společenství, a výhledu do budoucna, COM(2017) 236 final ze dne 15.5.2017.

Dovoz, vývoz a tranzit radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva přes členské státy jsou v EU běžné. K pohybu těchto materiálů, nazývanému také přeprava, dochází ve většině členských států bez ohledu na rozsah jejich jaderných programů.

Doposud má na svých územích jaderné reaktory v elektrárnách 16 členských států⁴, z nichž se ve 14 členských státech nacházejí jaderné reaktory v provozu. Kromě toho 20 členských států⁵ provozovalo nebo stále v EU provozuje výzkumné reaktory. Některé členské státy připravují vyhořelé palivo k přepracování v EU nebo v třetích zemích. Většina členských států s výzkumnými reaktory předpokládá vrácení vyhořelého paliva do roku 2020 dodavateli (USA nebo Ruská federace), ačkoli pro řadu výukových a výzkumných reaktorů je třeba ještě definovat dlouhodobou cestu nakládání s vyhořelým palivem (např. uložení). Radioaktivní odpad se v mnoha případech také přepravuje v rámci EU i mimo ni, přičemž záměrem je minimalizovat jeho množství formou zpracování (např. roztavení, spalení) před jeho skladováním a/nebo uložením.

Podle čl. 20 odst. 1 směrnice Rady 2006/117/EURATOM musí členské státy podávat od 25. prosince 2011 Komisi zprávy o provádění této směrnice každé tři roky. Lhůta pro předložení druhých zpráv tedy uplynula 25. prosince 2014.

Všechny členské státy předložily své druhé národní zprávy o přepravě radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva na svém území za období 2012–2014, přičemž Chorvatsko předložilo svou zprávu poprvé⁶. Během tohoto druhého kola podávání zpráv byla zaznamenána významná zpoždění, neboť včas předložily své zprávy pouze tři členské státy⁷ (jiné je předložily s různým zpožděním⁸).

Na základě národních zpráv a po výměně názorů a dohodě s poradním výborem⁹ vypracovala Komise v souladu s čl. 20 odst. 2 směrnice tuto zprávu Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru. Vychází z oznámení všech členských států a popisuje stav po první zprávě Komise za období 2008–2011 vydané v roce 2013¹⁰.

⁴ Belgie, Bulharsko, Česká republika, Finsko, Francie, Německo, Maďarsko, Nizozemsko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Slovinsko, Slovensko a Spojené království, (Litva a Itálie své jaderné reaktory zavřely).

⁵ Rakousko, Belgie, Bulharsko, Česká republika, Finsko, Francie, Německo, Dánsko, Řecko, Maďarsko, Itálie, Lotyšsko, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Slovinsko a Spojené království.

⁶ Chorvatsko přistoupilo k EU dne 1. července 2013.

⁷ Dánsko, Litva a Rumunsko.

⁸ Do 6 měsíců: Bulharsko, Česká republika, Řecko, Estonsko, Finsko, Lotyšsko, Lucembursko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko, Slovensko, Švédsko, Spojené království; v rozmezí 6–12 měsíců: Rakousko, Belgie, Chorvatsko, Kypr, Francie, Německo, Maďarsko, Irsko, Malta, Nizozemsko a Španělsko; o více než 1 rok později: Itálie.

⁹ Poradní výbor byl založen v roce 2007, jak požaduje článek 21 směrnice.

¹⁰ COM(2013) 240 final, zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o provádění směrnice Rady 2006/117/EURATOM o dozoru nad přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a o její kontrole v členských státech, 25.4.2013 a SWD(2013) 150 final.

Účelem zpráv je poskytnout přehled o přepravách vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu ve Společenství; o posledních trendech a problémech v oblasti dovozu, vývozu a tranzitu vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu, o hlášených odmítnutích a neprovedených přepravách, jakož i o navrhovaných opatřeních.

Podrobnější informace o provádění směrnice v jednotlivých členských státech jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2018)4. V závěru této zprávy jsou zdůrazněna témata, která vyžadují další pozornost.

1.1. Právní rámec

Bezpečné a odpovědné nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým palivem, včetně bezpečné přepravy těchto materiálů na území členských států i mimo něj, je zákonným požadavkem. Tento požadavek vyplývá z mezinárodního práva i z práva EU.

Na mezinárodní úrovni je hlavním dokumentem v této oblasti Společná úmluva o bezpečnosti při nakládání s vyhořelým palivem a o bezpečnosti při nakládání s radioaktivními odpady (společná úmluva)¹¹. Kromě jiných ustanovení ukládá společná úmluva povinnosti smluvním stranám ve vztahu k bezpečnosti přeshraničních pohybů (dovoz, vývoz a tranzit) vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu. Ve svém článku 27 vyžaduje, aby každá smluvní strana zapojená do přeshraničních pohybů učinila patřičné kroky pro zajištění toho, že bude tento pohyb prováděn způsobem, který je v souladu s ustanoveními úmluvy a příslušnými závaznými mezinárodními nástroji. Od první zprávy Komise o provádění směrnice 2006/117/EURATOM se účastníkem společné úmluvy stala Malta, takže nyní je EU smluvními stranami této úmluvy¹² všech 28 členských států, což svědčí o odhodlání členských států zajistit vysokou úroveň bezpečnosti vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu – od jeho vzniku až po uložení.

Na úrovni EU byla od první zprávy Komise o provádění směrnice 2006/117/EURATOM revidována v roce 2013 směrnice Rady 96/29/EURATOM o základních bezpečnostních standardech, přičemž byl zachován obecný cíl posílit ochranu před riziky vyplývajícími z vystavení ionizujícímu záření, a to rovněž v průběhu přepravy vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu. Revidovaná směrnice 96/29/EURATOM (nová směrnice 2013/59/EURATOM¹³) zrušuje a konsoliduje do jednoho právního předpisu ustanovení pěti směrnic EU, včetně směrnice 2003/122/EURATOM, pokud jde o vysokoaktivní

¹¹ Společná úmluva vstoupila v platnost dne 18. června 2001. Vztahuje se také na vyhořelé palivo a radioaktivní odpad pocházející z civilních jaderných reaktorů a zařízení a na vyhořelé palivo a radioaktivní odpad z vojenských nebo obranných programů, pokud jsou tyto materiály trvale převedeny do civilních programů a je s nimi nakládáno výlučně v rámci těchto programů, nebo pokud je smluvní strana prohlásí pro účely úmluvy za vyhořelé palivo nebo radioaktivní odpad. Úmluva se rovněž vztahuje na plánované a kontrolované uvolňování kapalných nebo plyných radioaktivních materiálů do životního prostředí z regulovaných jaderných zařízení.

¹² K 26. září 2016 má tato úmluva 73 smluvních stran (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

¹³ Směrnice 2013/59/EURATOM ze dne 5. prosince 2013, kterou se stanoví základní bezpečnostní standardy ochrany před nebezpečím vystavení ionizujícímu záření a zrušují se směrnice 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/EURATOM, 97/43/EURATOM a 2003/122/EURATOM, Úř. věst. L 13, 17.1.2014, s. 1.

uzavřené zdroje¹⁴. Nová směrnice, která bude členskými státy provedena do vnitrostátního práva do 6. února 2018, definuje také harmonizovaná uvolňovací kritéria a obecné úrovně pro osvobození materiálu od regulační kontroly. Pokud jde o přírodní radioaktivní materiály, působnost směrnice 2013/59/EURATOM se rozšířila a nyní se vztahuje i na lidské činnosti zahrnující přítomnost přírodních zdrojů záření, včetně zpracování materiálů obsahujících přírodní radionuklidy (NORM). Směrnice vyžaduje, aby se ochrana před přírodními zdroji záření neřešila odděleně zvláštním právním předpisem, ale aby byla plně začleněna do všeobecných požadavků. Zejména odvětví, která zpracovávají materiály obsahující přírodní radionuklidy, jež vyžadují regulační kontrolu, by měla být řízena ve stejném regulačním rámci jako ostatní činnosti¹⁵. Směrnice (článek 23) vyžaduje, aby členské státy určily třídy nebo druhy činnosti, která zahrnuje přírodní radioaktivní materiál a má za následek ozáření pracovníků nebo jednotlivců z obyvatelstva, které nelze z hlediska radiační ochrany zanedbat. Seznam průmyslových odvětví zahrnujících přírodní radioaktivní materiál, který je třeba vzít v úvahu v průběhu procesu určování vedle těžby a zpracování uranu, je uveden v příloze VI směrnice 2013/59/EURATOM. Jestliže členský stát prohlásí přírodní radioaktivní materiál za radioaktivní odpad, je třeba o jeho přepravě informovat ve zprávě podle článku 20 směrnice 2006/117/EURATOM.

V tomto komplexním rámci evropské jaderné a radiační bezpečnosti EU řeší směrnice 2006/117/EURATOM konkrétně regulační oprávnění a procesní aspekty přeshraniční přepravy radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva vzniklého z civilních zařízení a činností. Směrnice se uplatní v případech, kdy:

- země původu, země určení nebo jakákoliv země tranzitu vyhořelého paliva nebo radioaktivního odpadu je členským státem EU,
- množství a koncentrace vyhořelého paliva nebo radioaktivního odpadu k přepravě (dále jen zásilka) překračují úrovně stanovené v čl. 3 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 96/29/EURATOM¹⁶, která byla nedávno nahrazena směrnicí Rady 2013/59/EURATOM.

1.2. Obecné zásady pro dozor nad zásilkami a jejich kontrolu

V souladu se směrnicí 2011/70/EURATOM zůstává každý členský stát plně odpovědný za výběr své vlastní politiky v oblasti nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým palivem spadající do jeho pravomoci, což může zahrnovat vývoz vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu nebo dovoz těchto materiálů (např. pro přepracování/zpracování) na jeho území.

V čl. 17 odst. 1 směrnice 2006/117/EURATOM se vyžaduje, aby členské státy

¹⁴ Směrnice Rady 2003/122/EURATOM ze dne 22. prosince 2003 o kontrole vysokoaktivních uzavřených zdrojů záření a opuštěných zdrojů, Úř. věst. L 346, 31.12.2003, s. 57.

¹⁵ Definice „činnosti“ v čl. 4 bodě 65 zní: „jakákoliv lidská činnost, která může zvýšit ozáření osob pocházející ze zdroje záření a je usměrňována jako plánovaná expoziční situace“.

¹⁶ Směrnice Rady 96/29/EURATOM ze dne 13. května 1996, kterou se stanoví základní bezpečnostní standardy na ochranu zdraví pracovníků a obyvatelstva před riziky vyplývajícími z ionizujícího záření, Úř. věst L 159, 29.6.1996, s. 1.

použily pro dozor nad přeshraniční přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a pro její kontrolu standardní dokument. Pokud mají být tyto materiály přepraveny do třetích zemí, je od členských států dále vyžadováno, aby použily kritéria pro přepravu podle čl. 16 odst. 2 směrnice a doporučení Komise¹⁷.

Nelze-li přepravu dokončit nebo nejsou-li podmínky přepravy v souladu s touto směrnicí, zajistí příslušné orgány členského státu původu, aby dotyčný radioaktivní odpad nebo vyhořelé palivo převzal zpět jeho držitel, pokud nelze učinit jiné bezpečné opatření. Tyto příslušné orgány zajistí, aby osoba odpovědná za přepravu přijala v případě potřeby nápravná bezpečnostní opatření. V takové situaci odpovídá za náklady vznikající v případech, kdy přeprava nemůže nebo nesmí být dokončena, držitel¹⁸ (článek 12 směrnice).

Každé zamítnutí povolení k přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu i) musí být odůvodněno na základě kritérií stanovených ve směrnici; ii) nemělo by být svévolné; a iii) mělo by být založeno na příslušném vnitrostátním právu, právu Společenství nebo mezinárodním právu. Rozhodnutí členských států o vývozu nebo jeho zamítnutí musí být v souladu s ustanoveními uvedenými ve společné úmluvě a v článku 16 směrnice, která zakazují vývoz radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva do míst určených ležících jižně od 60° jižní šířky, do afrických, karibských nebo tichomořských zemí nebo do třetí země, která nemá zdroje na bezpečné nakládání s radioaktivním odpadem nebo vyhořelým palivem.

Kromě podávání zpráv Komisi každé tři roky (podle čl. 20 odst. 1 směrnice 2006/117/EURATOM) členské státy:

- oznamují každý rok Komisi a poradnímu výboru každou nepovolenou přepravu do třetí země v důsledku nedodržení správní nebo technické způsobilosti a regulační struktury pro bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a/nebo radioaktivním odpadem (čl. 16 odst. 1 písm. c) směrnice),
- předají Komisi kontaktní údaje příslušného orgánu nebo příslušných orgánů a veškeré údaje potřebné pro rychlou komunikaci s těmito orgány (článek 18 směrnice).

¹⁷ Doporučení Komise ze dne 4. prosince 2008 o kritériích pro vývoz radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva do třetích zemí (oznámeno pod číslem K(2008) 7570 (2008/956/EURATOM).

¹⁸ „Držitelem“ se rozumí jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která je před uskutečněním přepravy radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva za tyto materiály odpovědná podle platných vnitrostátních právních předpisů a má v úmyslu je přepravit příjemci.

2. PROVÁDĚNÍ OBECNÝCH USTANOVENÍ

2.1. Provedení směrnice

V průběhu období podávání zpráv 2012–2014 vstoupilo do EU Chorvatsko (1. července 2013) a provedlo směrnici ve svém vnitrostátním právu.

Z tohoto důvodu je provedení směrnice považováno za dokončené ve všech 28 členských státech.

2.2. Standardní dokument pro dozor nad přepravou a její kontrolu

Standardní dokument (zavedený rozhodnutím Komise v roce 2008¹⁹ a novelizovaný v roce 2011) zahrnuje formuláře pro:

- žádost o povolení k přepravě vyhořelého paliva nebo radioaktivního odpadu,
- potvrzení o přijetí žádosti – žádost o chybějící údaje o vyhořelém palivu a radioaktivním odpadu,
- zamítnutí nebo schválení zásilky radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva dotčenými příslušnými orgány,
- popis zásilky radioaktivního odpadu a seznam obalů,
- potvrzení o přijetí radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva,
- povolení k přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu.

Některé členské státy předložily doporučení pro další zlepšení standardního dokumentu. Bylo například navrženo upřesnit vysvětlivky a přidat do standardního dokumentu zvláštní část umožňující uvést křížový odkaz na předchozí povolení/souhlas, pokud žádost o přepravu souvisí s navrácením zbytků vzniklých z této předchozí přepravy. Usnadnilo by to monitorování a poskytlo auditní stopu vedoucí od odchozí přepravy ke zpracování/přepracování a přepravě (přepřevám) výsledného odpadu a vedlejších produktů. Kromě toho byla zdůrazněna nutnost většího souladu mezi údaji, které jsou ve standardním dokumentu požadovány v části B-1 „Žádost o povolení k přepravě vyhořelého paliva“, kde nejsou zahrnuty úrovně radioaktivity vyhořelého paliva, a údaji v části B-5 „Popis zásilky vyhořelého paliva a seznam obalů“ (kde jsou tyto údaje vyžadovány).

Těmito návrhy se bude Komise následně zabývat.

¹⁹ Rozhodnutí Komise ze dne 5. března 2008, kterým se zavádí standardní dokument pro dozor nad přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a její kontrolu podle směrnice Rady 2006/117/EURATOM (oznámeno pod číslem K(2008) 793), (2008/312/EURATOM), Úř. věst. L 107, 17.4.2008, s. 32.

2.3. Příslušné orgány

V červenci 2017 poskytly všechny členské státy aktualizované informace o svých příslušných orgánech podle čl. 5 bodu 13²⁰ směrnice, které jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2018)4.

V souladu s požadavkem článku 19 směrnice 2006/117/EURATOM a doporučením²¹ pro bezpečný a efektivní systém zasílání písemností a informací týkajících se ustanovení směrnice je aktualizovaný seznam příslušných orgánů k dispozici na webových stránkách Komise: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials>.

3. PŘIPOMÍNKY A TRENDY TÝKAJÍCÍ SE PŘEPRAVY VYHOŘELÉHO PALIVA A RADIOAKTIVNÍHO ODPADU

Za období let 2012–2014 hlásila většina členských států přepravu vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu na svém území pomocí nezávazné šablony s informacemi o i) provádění směrnice; a ii) dovozu, vývozu a tranzitu vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu.

Obecně byly zjištěny rozdíly, pokud jde o formát zpráv, úroveň podrobností a kvalitu informací poskytovaných členskými státy v jejich zprávách Komisi. Například:

- terminologie použitá ve zprávách členských států v souvislosti s přepravou vyhořelého paliva radioaktivního odpadu nebyla vždy v souladu s výrazy definovanými ve směrnici a v rozhodnutí 2008/312/EURATOM (např. dovoz do Společenství, vývoz ze Společenství a tranzit přes Společenství, jakož i povolení a souhlas),
- podobně také informace uváděné ve zprávách členských států neobsahovaly vždy podrobné údaje o přepravě nebo nerozlišovaly mezi přepravou vyhořelého paliva a přepravou radioaktivního odpadu,
- dvě zprávy členských států, které představují 48 % všech povolení k přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu, byly do určité míry předloženy jen jako souhrn, tedy bez dostatečně podrobných údajů o přepravě, jak to požaduje vzor zprávy,
- byly zjištěny nesrovnalosti v některých národních zprávách členských států, pokud jde o povolení k přepravě.

V souvislosti s touto druhou zprávou nebyla Komise informována o zpětných přepravách souvisejících s nepovolenými přepravami a neohlášeným radioaktivním

²⁰ V čl. 5 bodě 13 směrnice 2006/117/EURATOM jsou „příslušné orgány“ definovány jako „orgány, které jsou podle právních předpisů zemí původu, tranzitu nebo určení zmocněny provádět systém dozoru nad přepravou radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva a její kontroly“.

²¹ Doporučení Komise ze dne 7. července 2009 pro bezpečný a efektivní systém zasílání písemností a informací týkajících se ustanovení směrnice Rady 2006/117/EURATOM, Úř. věst. L 177, 8.7.2009, s. 5.

odpadem (podle článku 4); o nedokončených přepravách (podle článku 12) nebo o zakázaném vývozu, který by spadal pod ustanovení čl. 16 odst. 1 písm. c) směrnice. Vyskytla se pouze dvě zamítnutá povolení týkající se kontaminovaného kovového šrotu a v jednom případě neúplných údajů o přepravě. Všechny případy zamítnutí byly vyřešeny příslušnými členskými státy.

Další podrobnosti o přepravě členských států jsou uvedeny v příloženém pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2018)4.

3.1. Přeprava celkově

Směrnice 2006/117/EURATOM stanoví rámec pro přepravu radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva mezi členskými státy, k níž by mělo docházet pouze s předchozím informovaným souhlasem příslušných orgánů všech zapojených členských států (včetně tranzitních členských států).

Za období 2012–2014 ohlásilo 20 členských států povolenou přepravu spadající pod působnost směrnice. Členské státy ohlásily 400 vydaných schválení²², která zahrnují 192 povolení vydaných členským státem původu a 208 souhlasů²³ k přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu. Pět²⁴ z 20 členských států, které předložily zprávy, představuje 74 % ze všech 192 ohlášených povolení za období 2012–2014.

Dále 81 % (157) všech vydaných povolení se týká přepravy radioaktivního odpadu; 17 % (32) vyhořelého paliva a 2 % povolení byla vydána pro materiály jiné než radioaktivní odpad a vyhořelé palivo. V předchozím období podávání zpráv se 74 % povolení týkalo přepravy radioaktivního odpadu a zbývajících 26 % povolení spadalo do oblasti přepravy vyhořelého paliva.

Komise konstatuje, že celkový počet povolení vzrostl (15 %) v porovnání s předchozím obdobím podávání zpráv (2008–2011), kdy 14 členských států vydalo 161 povolení spadajících pod působnost směrnice.

²² Ačkoliv ve směrnici není definován výraz „schválení“ a směrnice se jednoznačně zmiňuje pouze o „povolení“ členského státu původu, „souhlasu“ a „zamítnutí“ členských států tranzitu a určení, v národních zprávách členských států se ne vždy rozlišuje mezi povolením a souhlasem. Proto se pro účely této zprávy Komise používá výraz „schválení“ jak pro „povolení“, tak i pro „souhlas“.

²³ Podle článku 9 nejpozději do dvou měsíců ode dne vystavení potvrzení o přijetí oznámí příslušné orgány všech dotčených členských států příslušným orgánům členského státu původu svůj souhlas nebo podmínky, jejichž splnění považují za nezbytné pro udělení souhlasu nebo zamítnutí souhlasu.

²⁴ Belgie, Německo, Francie, Švédsko a Spojené království.

3.2. Dovoz, vývoz a tranzit přes Společenství

V období podávání zpráv 2012–2014 probíhala většina přepravy vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu mezi členskými státy a pouze zhruba 17 % všech přeshraničních pohybů představoval dovoz do Společenství a vývoz ze Společenství.

Konkrétně 11 členských států²⁵ ohlásilo vydání 30 povolení na vývoz radioaktivního odpadu a/nebo vyhořelého paliva do třetích zemí – do Ruska (47 %), do USA (30 %), do Švýcarska a Japonska (po 10 %) a do Norska (3 %).

Dvacet z 30 povolení na vývoz ze Společenství (tj. 67 %) se týkalo přepravy vyhořelého paliva. Kromě jednoho byly všechny tyto vývozy vyhořelého paliva hlášeny jako vývoz pro účely přepracování, zatímco jeden vývoz vyhořelého paliva byl hlášen jako vývoz pro výzkumné činnosti.

V předchozím období podávání zpráv (2008–2011) vydalo devět členských států 29 povolení na vývoz a 59 % povolení na vývoz ze Společenství se týkalo vývozu vyhořelého paliva, což svědčí o nárůstu počtu členských států, které vyváží vyhořelé palivo anebo radioaktivní odpad. I když došlo k mírnému nárůstu počtu povolení na vývoz vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu dohromady, pozoruje Komise od roku 2011 celkové snížení počtu povolení na vývoz vyhořelého paliva.

Vývoz radioaktivního odpadu určeného pro vrácení a jeho vývoz do třetích zemí za účelem zpracování byl hlášen pěti členskými státy, což představuje celkem devět povolení na vývoz ze Společenství.

Tři členské státy (Francie, Švédsko a Spojené království) hlásily dovoz radioaktivního odpadu / vyhořelého paliva, zatímco za toto období nebyl ohlášen žádný tranzit vyhořelého paliva anebo radioaktivního odpadu přes Společenství.

3.3 Vývoj od první zprávy Komise

Výsledkem podávání prvních zpráv členských států k provádění směrnice 2006/117/EURATOM bylo zjištění dvou problémů, které vyžadují pozornost, jak je uvedeno ve zprávě Komise COM (2013) 240 final:

- Bylo konstatováno, že v EU neexistuje harmonizace uvolňovacích úrovní u radioaktivního odpadu, což by mohlo případně vést k tomu, že materiály obsahující radioaktivní látky by mohly být v jednom členském státě osvobozeny od regulační kontroly, zatímco v jiném členském státě by mohly být stále považovány za radioaktivní odpad.

Očekává se, že s tím, jak členské státy provedou do února 2018 směrnici 2013/59/EURATOM o základních bezpečnostních standardech ve svém vnitrostátním právu, budou obecná uvolňovací kritéria a harmonizované

²⁵ Rakousko, Bulharsko, Česká republika, Německo, Francie, Maďarsko, Itálie, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Spojené království.

obecné uvolňovací hodnoty v členských státech lépe sladěné. Je však důležité uvést, že členské státy mají možnost definovat specifické uvolňovací úrovně podle uvolňovacích kritérií stanovených v této směrnici.

- Přeshraniční přeprava **odpadu obsahujícího přírodní radioaktivní materiál**, který nevzniká z povolených „činností“ definovaných ve směrnici 96/29/EURATOM, byla vyloučena z působnosti směrnice 2006/117/EURATOM²⁶ i směrnice 2006/21/ES²⁷ o nakládání s odpady z těžebního průmyslu.

Působnost směrnice 2013/59/EURATOM se rozšířila a nyní se vztahuje i na všechny lidské činnosti zahrnující přítomnost přírodních zdrojů záření, včetně zpracování materiálů obsahujících přírodní radionuklidy. Z právního hlediska tedy spadá veškerý odpad obsahující přírodní radioaktivní materiál, který vyžaduje regulační kontrolu a je zařazen do kategorie radioaktivního odpadu,²⁸ do působnosti směrnice 2006/117/EURATOM.

Aby se zajistilo hladké provedení směrnice 2006/117/EURATOM i směrnice 2013/59/EURATOM a vyřešily se uvedené problémy, zahájila Komise v roce 2016 studii²⁹. Jejím cílem je provést přezkum současných postupů členských států při uplatňování uvolňovacích úrovní a při přepravě radioaktivního odpadu obsahujícího přírodní radioaktivní materiál, aby bylo možné lépe porozumět postupům členských států, problémům a příkladům správné praxe při přepravě těchto materiálů v novém právním rámci EU, jakož i pochopit potřebu právních předpisů a/nebo iniciativ EU v této oblasti.

4. ZÁVĚRY

Stávající právní rámec EU, který zahrnuje směrnici 2006/117/EURATOM, novou směrnici 2013/59/EURATOM a směrnici 2011/70/EURATOM, poskytuje komplexní právní základ pro zajištění ochrany zdraví pracovníků a široké veřejnosti proti rizikům vyplývajícím z ionizujícího záření, včetně rizik vznikajících v průběhu přepravy vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu.

Členské státy ohlašovaly přepravu v národních rámcích pro dozor nad přepravou vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu a její kontrolu. Tyto rámce vyžadují, aby přeshraniční pohyby radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva probíhaly pouze s předchozím informovaným souhlasem příslušných orgánů všech zúčastněných

²⁶ Viz čl. 1 odst. 5 směrnice 2006/117/EURATOM.

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/21/ES ze dne 15. března 2006 o nakládání s odpady z těžebního průmyslu a o změně směrnice 2004/35/ES, Úř. věst. L 102, 11.4.2006, s. 15.

²⁸ „[R]adioaktivním odpadem“ se rozumí radioaktivní materiál v plynné, kapalně nebo pevně formě, u kterého země původu a určení nebo fyzické či právnické osoby, jejichž rozhodnutí tyto země akceptují, nepředpokládají žádné další využití a který na základě právního a regulačního rámce země původu a určení podléhá kontrole ze strany regulačního subjektu jako radioaktivní odpad (čl. 5 bod 1 směrnice 2006/117/EURATOM).

²⁹ Přezkum současného stavu, pokud jde o přepravu radioaktivního materiálu v členských státech EU.

členských států, přičemž se používá standardní dokument pro dovoz do Společenství, vývoz ze Společenství a tranzit přes území Společenství.

V současném období podávání zpráv členské státy neohlásily žádnou nedokončenou přepravu zahrnující přeshraniční pohyby radioaktivního odpadu nebo vyhořelého paliva. Byla ohlášena dvě zamítnutí z důvodu, že radioaktivní materiál nebyl ohlášen jako radioaktivní odpad a že byly poskytnuty nedostatečné informace, ale toto bylo vyřešeno příslušnými členskými státy.

Většina národních zpráv členských států za toto období byla předložena se zpožděním a vykazuje různou úroveň podrobností informací a různé přístupy k podávání zpráv o přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu.

Komise zváží zjištění uvedená v této zprávě a zahájí jejich posouzení nebo učiní potřebná opatření, aby:

- zdokonalila standardní dokument pro dozor nad přepravou radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva a její kontrolu podle směrnice Rady 2006/117/EURATOM na základě připomínek vznesených členskými státy a doporučení poradního výboru,
- poskytla členským státům podporu při harmonizaci podávání zpráv o přepravě vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu členskými státy (článek 20 směrnice), a posílila tak i konzistentnost a podrobnost budoucích zpráv předkládaných Komisi Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému sociálnímu a hospodářskému výboru.

Dále Komise učiní příslušná opatření na základě zjištění z probíhající studie o přezkumu současného stavu, pokud jde o přepravu radioaktivního materiálu v členských státech EU. Tato studie zahrnuje přepravu odpadu obsahujícího přírodní radionuklidy a uplatňování uvolňovacích úrovní s cílem stanovit konkrétní opatření potřebná pro zlepšení přepravy na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni, zvýšit transparentnost a důvěru veřejnosti.

Komise bude pečlivě sledovat provádění směrnice a určených opatření, aby bylo zajištěno včasné předložení zpráv pro nadcházející období podávání zpráv 2015–2017 (zprávy členských států do 25. prosince 2017) v těsné spolupráci s členskými státy EU.